

27.05.2020

POL-2019-43626

Voimassaoloaika

1.6.2020 - 31.5.2025

Säädösperuste

Laki valtion talousarviosta (423/1988) 24 b §
Asetus valtion talousarviosta (1243/1992) 65 §, 69-70 §
Laki poliisin hallinnosta (110/1992) 4 §

Muuttaa/Kumoaa

Kohderyhmät

Poliisi

Sisäinen valvonta

Sisällys

1 Ohjeen tarkoitus	2
2 Sisäisen valvonnan säädösperusta ja soveltamisala	2
3 Sisäinen valvonnan roolit ja vastuut poliisissa	3
4 Sisäisen valvonnan toteuttaminen ja toimintaperiaatteet osatekijät.....	7
4.1 Ohjausympäristö	7
4.2 Riskienarviointi ja -hallinta.....	7
4.3 Valvontatoimenpiteet.....	8
4.4 Tieto ja viestintä	9
4.5 Seurantatoimenpiteet.....	9
5 Sisäisen valvonnan periaatteet osa-alueittain	9
5.1 Virheiden ja väärinkäytösten havaitseminen ja niistä ilmoittaminen.....	9
5.2 Johtamisjärjestelmä osana sisäistä valvontaa	10
5.3 Talouden sisäinen valvonta.....	10
5.4 Hankintojen ja sopimusten sisäinen valvonta	11
5.5 Omaisuuden sisäinen valvonta	11
5.6 Hankkeiden sisäinen valvonta.....	12
5.7 Henkilöstöasioiden sisäinen valvonta.....	12
5.8 Organisaatioturvallisuuden valvonta.....	13
5.9 Tietohallinnon sisäinen valvonta	15
6 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma.....	15

1 Ohjeen tarkoitus

Sisäinen valvonta kuuluu jokaisen poliisissa työskentelevän henkilön tehtäviin. Sisäinen valvonta on jokapäiväisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus.

Sisäisen valvonnan ohje täsmentää sisäisen valvonnan toteuttamisen toimintaperiaatteita poliisihallinnossa. Ohjeen tarkoituksena on koota yhteen poliisiin tärkeimmät sisäisen valvonnan ohjeistukset tiiviissä muodossa, sekä kertoa mistä aiheeseen liittyen löytää lisää tietoa. Ohjeen tarkoituksena on myös selkeyttää käsitteitä ja opastaa esimiehiä sekä koko henkilöstöä poliisiorganisaation kaikilla tasoilla sisäisen valvonnan toteuttamiseksi yhteisten toimintatapojen mukaisesti.

Tässä ohjeessa mainitut säädökset, ohjeet ja muut normit on listattu erillisessä liiteasiakirjassa luettavuuden ja ohjeen päivitettävyyden helpottamiseksi (liite 1 Sisäistä valvontaa ohjaavat normit). Tämä päivitetty ohje korvaa aiemmin voimassa olleen Sisäisen valvonnan ohjeen (POL-2014-12834).

2 Sisäisen valvonnan säädösperusta ja soveltamisala

Poliisin sisäisen valvonnan ohje perustuu poliisin hallinnosta annetun lain 4 §:ään¹, valtion talousarviosta annetun lain² 24 b §:ään, valtion talousarviosta annetun asetuksen³ 69 §:ään sekä valtiokonttorin määräykseen⁴.

Talousarviolain 24 b §:n mukaan viraston ja laitoksen on huolehdittava siitä, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty sen omassa toiminnassa sekä toiminnassa, josta virasto tai laitos vastaa. Talousarvioasetuksen 69 §:n mukaan virastossa tai laitoksessa toteutetaan sen talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset menettelyt (sisäinen valvonta), jotka varmistavat laitoksen:

- talouden ja toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden,
- hallinnassa olevien varojen ja omaisuuden turvaamisen,
- johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta.

Lisäksi asetuksessa valtion talousarviosta säädetään, että sisäisen valvonnan menettelyissä on otettava huomioon Euroopan yhteisön oikeudesta aiheutuvat viraston ja laitoksen toimintaan kohdistuvat vaikutukset. Lisäksi on otettava huomioon sisäistä valvontaa koskevat yleiset standardit ja suositukset.

Valtiokonttorin määräyksessä⁴ kuvataan pääpiirteittäin sisäisen valvonnan viitekehikko ja edellytetään antamaan määräykset menettelyistä, joilla pyritään yleisesti hyväksytyjen sisäisen valvonnan INTOSAI⁵-standardien

¹ Laki poliisin hallinnosta (14.2.1992/110).

² Laki valtion talousarviosta (13.5.1988/423).

³ Asetus valtion talousarviosta (11.12.1992/1243).

⁴ Valtiokonttori. Taloussäännön laatiminen ja päivittäminen. Määräys.27.5.2019, 483/00.00.00.01/2019.

⁵ INTOSAI - International Organisation of Supreme Audit Institutions.

mukaisiin kriteereihin. Määrättäviin asioihin kuuluvat siten yleiset menettelyt, joilla varmistetaan:

- sisäisen valvonnan oikea kohdentaminen ja mitoittaminen siten, että valvontatoimenpiteet ovat riskeihin nähden oikeasuhtaiset ja että talouden eri osa - alueilla ei ilmene ylivalvontaa tai valvonnan vajeita
- sisäiselle valvonnalle suotuisan ilmapiirin luominen ja ylläpitäminen
- taloudenhoidon eri tehtäviin osallistuvan henkilöstön riittävä ammatillinen osaaminen
- sisäisen valvonnan tavoitteiden integroiminen organisaation yleisiin tavoitteisiin ja arvoihin, sekä näistä tavoitteista tiedottaminen
- tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtyminen sisäisen valvonnan toimenpiteiden tarkkailun tuloksena.

Lakien ohella sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ohjaa erinäiset ohjeet ja määräykset. Sisäministeriö vastaa sisäasiainhallinnon alan riskienhallinnan ohjauksesta, valvonnasta sekä kehittämisestä. Sisäministeriön hallinnon alan riskienhallintapolitiikka on tullut voimaan 1.1.2019⁶. Lisäksi sisäministeriö on antanut määräyksen sisäisestä valvonnasta sisäministeriön hallinnonalalla⁷. Hallinnonalalla tulee noudattaa lakien ohella kyseistä määräystä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisessa. Poliisin sisäisen valvonnan ohje on yhdenmukainen sisäministeriön määräyksen ja riskienhallintapolitiikan toimintaperiaatteiden kanssa.

Poliisin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja vastuista on määritelty tämän ohjeen lisäksi muun muassa taloussäännössä⁸, hankintaohjeistuksessa⁹, poliisin riskienhallinta -määräyksessä¹⁰, työjärjestyksissä sekä sisäministeriön määräyksessä Sisäinen valvonta sisäministeriön hallinnonalalla.

3 Sisäinen valvonnan roolit ja vastuut poliisissa

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan poliisiyksiköiden johtamiseen ja toimintarutiineihin sisältyvää jatkuvaa talouden, toiminnan ja omaisuuden turvaamisen kontrollia, virheiden ja ei-toivottujen menettelyjen ehkäisemistä, toimintaa koskevien ohjeiden, määräysten ja säädösten noudattamisen ja informaatiojärjestelmien luotettavuuden varmistamista sekä taloudellisuuden edistämistä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta liittyvät läheisesti yhteen ja riskienhallinnalla tuetaan sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan poliisin järjestelmällisesti toteuttamaa menetelmää riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi sekä tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseksi ja toteuman seuraamiseksi jatkuvan kehittämisen periaatteella. Riskienhallinta on koko poliisihallinnon kattava prosessi, jota toteutetaan säännöllisesti jokaisessa poliisiyksikössä sen kaikilla tasoilla. Riskienhallintakeinoja ovat riskin välttäminen, pienentäminen, poistaminen tai siirtäminen vastuutoimijalle (riskin

⁶ SMDno-2017-1613.

⁷ Sisäasiainministeriö. Sisäinen valvonta sisäasiainministeriön hallinnonalalla - määräys. SMDno-2019-2132.

⁸ Poliisihallitus kirjanpitoyksikön taloussääntö, kpl 1.3. Määräys 23.12.2019, POL-2019-43663.

⁹ Poliisin materiaalihallinto ja hankinnat. Määräys 21.3.2019, POL-2018-14824.

¹⁰ Poliisin riskienhallinta. Määräys. 12.11.2019; POL-2019-598.

omistaja) toimenpiteitä varten. Riskienhallintaa poliisissa ohjaa erilaiset riskienhallintaa koskevat normit.

Sisäistä valvontaa varten ei ole erillistä henkilökuntaa, vaan valvonta kytkeytyy sisäisesti viraston toimintoketjuihin, ja sitä toteuttavat poliisiyksikön henkilöt jatkuvasti kukin omassa tehtävässään. Näitä vastuita ja rooleja kuvaa ”kolmen puolustuslinjan malli”, joka on kuvattu tässä alla.

Sisäisen valvonnan järjestämistä johtaa ja sen asianmukaisuudesta ja riittävydestä vastaa viraston ja laitoksen **ylin johto** (poliisiylijohtaja ja osaltaan kukin poliisiyksikön päällikkö). Sisäisen valvonnan johtamistehtävää ja sisäisen valvonnan kokonaisuuden toimivuutta ja tehokkuutta koskevaa vastuuta ei voi delegoida, mutta sisäiseen valvontaan liittyviä tehtäviä voi. Ylimmäältä johdolta edellytetään uskottavaa ja riittävän näkyvää sitoutumista sisäiseen valvontaan ja siihen olennaisesti liittyvään riskienhallintaan. Ylin johto vastaa erityisesti näille perustan antavan sisäisen toimintaympäristön ja organisaatorakenteen sekä tehtäväjakojen luomisesta ja ylläpidosta¹¹.

Sisäinen tarkastus ei vastaa eikä huolehdi sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan toteuttamisesta. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota tehokkaiden valvontamenettelyiden ylläpidossa arvioimalla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyitä ja tilaa ja raportoi siitä johdolle.

Esimiesten tulee yksikkönsä tai vastuualueensa toiminnan järjestelyissä ja valvonnassa ottaa huomioon sisäisen valvonnan näkökohdat erityisesti huomioimalla tarkoituksenmukainen vastuun ja tehtävien jako virheiden ja väärinkäytösten estämiseksi⁶.

¹¹ Valtiovarainministeriö, <https://vm.fi/sisaisen-valvonnan-arviointi> (12.5.2020).

Jokaisen virkamiehen tulee noudattaa toiminnoista ja hallinnosta annettuja määräyksiä, ohjeita ja menettelytapoja sekä valtuuksia. Valtion virkamieslain¹² mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Virkamiehen on käytäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen taikka viranomaiseen.

Julkisen hallintotehtävän hoitaminen edellyttää muun muassa, että virkamiehet toimivat tehtävässään virkavastuulla. Virkavastuun katsotaan vaikiintuneesti sisältävän sekä rikosoikeudellisen että vahingonkorvauksellisen vastuun.

Sisäinen tarkastus

Sisäisen tarkastuksen työ kohdistuu koko poliisiorganisaation toiminnan sisäiseen valvontaan, riskienhallintaan sekä johtamis- ja hallintoprosesseihin. Viraston ja laitoksen johdon on järjestettävä sisäinen tarkastus, jos siihen on perusteltua tarvetta sisäisen valvonnan menettelyjen johdosta. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on selvittää johdolle sisäisen valvonnan asianmukaisuus ja riittävyys sekä suorittaa johdon määräämät tarkastustehtävät.¹³

Sisäinen tarkastus on organisaation johtamisen tukitoiminto. Sisäinen tarkastus toimii Poliisihallituksessa suoraan poliisiylijohtajan alaisena yksikönä. Sisäisen tarkastuksen kohteena voivat olla poliisin kaikki toiminnot ja kaikki poliisiyksiköt. Poliisin sisäisen tarkastuksen menettelyistä ja asemasta on määrätty Poliisihallituksen sisäisen tarkastuksen ohjesäännössä¹⁴.

Sisäisen tarkastuksen yhdyshenkilöt

Poliisin yksiköt eivät järjestä omaa sisäistä tarkastustaan. Sisäisen tarkastuksen yhdyshenkilöverkosto toimii sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden ja riittävyyden edistämiseksi ja yhdyshenkilöiden tehtävänä on toimia yhteistyössä Poliisihallituksen sisäisen tarkastuksen kanssa. Poliisihallituksen sisäinen tarkastus pyytää yhdyshenkilöiltä tietoja tarkastuksiin liittyvissä asioissa ja vastaavasti yhdyshenkilöt voivat tehdä sisäiselle tarkastukselle aloitteita havaitessaan sisäisessä valvonnassa ongelmia, jotka ovat selvitettävissä sisäisen tarkastuksen avulla.

Yhdyshenkilön tulee varmistaa johtoryhmän ja/tai viraston muiden toimielinten tietoon sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan kautta esille tulleet, virastoa velvoittavat toimenpidesuosituksen ja/tai ongelmat, jotka on viraston sisällä ratkaistava.

Laillisuusvalvonta osana sisäistä valvontaa

Laillisuusvalvonta¹⁵ on kohdennettua sisäistä valvontaa, jonka tarkoituksena on valvoa viranomaistoiminnan lainmukaisuuden noudattamista. Poliisin laillisuusvalvonnalla edistetään perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien

¹² Valtion virkamieslaki (19.8.1994/750) 14-15 §.

¹³ Asetus valtion talousarviosta (11.12.1992/1243) 70 §.

¹⁴ Poliisihallituksen sisäisen tarkastuksen ohjesääntö. Määräys. 22.11.2011, POHADno/2010/14.

¹⁵ Sisäinen laillisuusvalvonta sisäasiainministeriössä ja sen hallinnonalalla. Ohje. 21.6.2016, SmDno/2016/329.

Sisäinen laillisuusvalvonta ja erät muut oikeudelliset asiat poliisissa. Ohje-20.12.2016, POL-2016-17212.

toteutumista poliisin toiminnassa. Laillisuusvalvonnalla ylläpidetään ja vahvistetaan kansalaisten luottamusta poliisin toiminnan lainmukaisuuteen ja puolueettomuuteen. Poliisi joutuu tehtäviensä hoitamiseksi puuttumaan kansalaisten perusoikeuksiin pakkokeinoja käyttäen, minkä vuoksi laillisuusvalvonta on organisoitu poliisissa omaksi toiminnokseen. Poliisissa suoritettulla laillisuusvalvonnalla edistetään hyviä käytäntöjä ja toiminnan laatua poliisihallinnossa sekä edistetään hallinnolle asetettujen tehtävien toteutumista.

Poliisihallitus vastaa ohjaavana, johtavana ja valvovana yksikkönä poliisin laillisuusvalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä valtakunnallisesti. Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan vastuualueen tehtävänä on kehittää laillisuusvalvontaa, suorittaa laillisuustarkastuksia poliisiyksiköissä ja Poliisihallituksessa, suorittaa oma-aloitteista valvontaa, ratkaista kanteluja, toimia valtion edustajana oikeudenkäynneissä, hankkia selvityksiä ja antaa lausuntoja ylimmille laillisuusvalvojille niille tehtyjen kantelujen johdosta sekä antaa lausuntoja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle sille tehtyjen valitusten johdosta. Poliisihallituksen laillisuusvalvonta koordinoi myös poliisin Eettistä kanavaa. Näissä tehtävissä tehdyistä havainnoista välitetään tietoja toiminnallisille yksiköille kehittämisen- ja ohjaustoimintaa varten.

Poliisiyksikön päällikkö vastaa laillisuusvalvonnan järjestämisestä ja sen resursoinnista sekä kehittämisestä poliisiyksikössään. Poliisiyksikön päällikön on valvottava, että yksikössä suoritetaan säännönmukaisia laillisuustarkastuksia. Poliisin toiminnan laillisuusvalvonnassa korostuu yksiköiden päälliköiden, päällystön sekä lähiesimiesten toiminta ja oma esimerkki. Toiminnan lainmukaisuuden valvonta on osa esimiesten päivittäistä johtamistoimintaa. Heillä on myös käytännössä parhaat mahdollisuudet havaita ja puuttua epäasianmukaisiin, virheellisiin tai lainvastaisiin toimintatapoihin osana normaalia päivittäistä johtamistyötä.¹⁶

Oikeusyksiköt

Poliisilaitoksissa on poliisipäällikön alaisuuteen sijoitetut oikeudellisten asioiden yksiköt (oikeusyksiköt), jotka vastaavat poliisilaitosten oikeudellisten asioiden hoitamisesta sekä suorittavat laillisuusvalvontaa.

Ulkoinen valvonta

Poliisitoimintaa ulkopuolelta valvovia virallisia valvontajärjestelmiä ovat muun muassa eduskunnan oikeusasiamies, valtioneuvoston oikeuskansleri, Valtiontalouden tarkastusvirasto ja tietosuojavaltuutettu. Valtiontalouden tarkastusviraston suorittama ulkoinen tilintarkastus antaa riippumattoman lausunnon tilivelvollisuuteen liittyvän raportoinnin oikeellisuudesta ja riittävydestä. Myös sisäministeriö valvoo hallinnonalansa toimia.

Poliisihallituksessa toimii **normi- ja valvontaryhmä**, jonka tehtävänä on käsitellä valvontasuunnitelmat ja -havainnot (mm. laillisuusvalvonta ja sisäinen tarkastus)¹⁷.

¹⁶ Sisäinen laillisuusvalvonta ja eräät muut oikeudelliset asiat poliisissa. Ohje 20.12.2016, POL-2016-17212.

¹⁷ Poliisihallituksen normi- ja valvontaprosessin asettaminen. Päätös. POL-2014-2224. 29.9.2014.

4 Sisäisen valvonnan toteuttaminen ja toimintaperiaatteet osatekijät

Sisäisen valvonnan toteuttamisen avuksi on olemassa erilaisia viitekehikoita. Sisäministeriön määräyksen mukaan ministeriön ja hallinnonalan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaperiaatteissa hyödynnetään soveltuvin osin yleisesti tunnettua kansainvälistä COSO -sisäisen valvonnan viitekehystä¹⁸ ja SFS-ISO 31000:2018 riskienhallintastandardia¹⁹. COSO-mallin mukaan sisäinen valvonta koostuu viidestä toisiinsa liittyvästä ja keskinäisessä suhteessa olevasta osatekijästä:

- Ohjausympäristö
- Riskien arviointi
- Valvontatoimenpiteet
- Tieto ja viestintä
- Seurantatoimenpiteet.

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään tarkemmin näitä sisäisen valvonnan osatekijöitä.

4.1 Ohjausympäristö

Ohjausympäristö muodostaa perustan kaikille sisäisen valvonnan osatekijöille. Se muodostuu johdon suhtautumisesta sisäiseen valvontaan ja odo-
tuksista valvontajärjestelmän toiminnalta sekä henkilöstön tietoisuudesta sisäisen valvonnan toimintatavoista ja valvontatoimenpiteistä.

4.2 Riskienarviointi ja -hallinta

Riskienarviointi on tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavien olennaisten riskien tunnistamista, analysointia ja priorisointia. Riskienarviointi luo perustan kokonaisvaltaiselle ja järjestelmälliselle riskienhallinnalle.

Poliisin riskienhallinta -määräyksessä²⁰ on määritetty poliisihallinnon riskienhallinnassa noudatettavat toimintaperiaatteet, vastuut ja roolit. Riskienhallinta on koko poliisihallinnon kattava prosessi, jota toteutetaan säännöllisesti jokaisessa poliisiyksikössä sen kaikilla tasoilla. Riskienhallinta on osa poliisin johtamisjärjestelmää ja asioiden valmistelua sekä hanke- ja projekti-ohjausta ja -suunnittelua. Riskienhallinta kattaa sekä kaikki poliisin omat toiminnot, että toiminnan, josta poliisihallinto vastaa osaltaan lainsäädännön, sopimusten tai muiden velvoitteiden nojalla.

Riskienhallinnan tavoitteena on mahdollistaa poliisihallinnon menestyminen, ennakkoinnin parantaminen, toiminnan turvallisuus, häiriöttömyys, jatkuvuus ja strategisten tavoitteiden saavuttaminen. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa ennakoiva johtaminen varmistamalla, että johtamis-, suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa on käytettävissä riittävästi tietoa toiminnan painopisteiden joustavaan, kustannus- ja toimintatietoiseen, tulokselliseen ja oikea-aikaiseen kohdentamiseen. Tavoitteeseen pyritään tunnistamalla, välttämällä, poistamalla, minimoimalla ja hallitsemalla riskitekijöitä, jotka uhkaavat toimintaa, toimintaedellytyksiä ja strategisia tavoitteita.

¹⁸ Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) Internal Control - Integrated Framework. 2013.

¹⁹ ISO - International Organization for Standardization. Risk management - Principles and guidelines. ISO 31000:2018.

²⁰ Poliisin riskienhallinta. Määräys. 12.11.2019; POL-2019-598.

Riskejä arvioidaan osana jokapäiväistä työtä sekä järjestelmällisesti riskilajiryhmätyöskentelyn kautta vähintään vuosittain ja aina tarvittaessa.

Riskienhallinnalla tuotetaan tietoa johtamisen, toiminnan suunnittelun ja päätöksenteon tueksi ja edistetään poliisihallinnon toiminnan tavoitteiden toteutumista ja jatkuvuutta. Riskienhallinta parantaa myös toiminnan laatua ja kustannustehokkuutta. Riskienhallinnalla varmistetaan poliisihallinnon johtamis-, suunnittelu- ja päätöksentekoprosessien käyttöön riittävästi tietoa organisaation olemassaoloa ja toimintaa uhkaavista riskeistä.

4.3 Valvontatoimenpiteet

Valvontatoimenpiteet ovat toimintaperiaatteita, joiden tarkoitus on varmistaa, että poliisiyksiköt toimivat lakien, johdon antamien määräysten ja linjausten sekä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Valvontatoimenpiteet suunnitellaan ja sijoitetaan toimintojen ja prosessien eri kohtiin ja niiden tavoitteena on vastata näihin toimintoihin ja prosesseihin kohdistuviin riskeihin. Valvontatoimenpiteitä suoritetaan kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa. Säännöt, määräykset ja ohjeet luovat pohjan sisäiselle valvonnalle. Pääpaino tulee olla automaattisten ja ehkäisevien valvontatoimenpiteiden toimeenpanossa.

Valvontatoimenpiteet eli kontrollit toteutetaan yleensä osana normaalia toimintaa ja sen johtamista välittömillä havainnoilla, manuaalisilla ja automatisoiduilla tai näitä yhdistäen toteutetuilla kontrolleilla. Valvontatoimenpiteet voivat olla esimerkiksi

- ennalta ehkäiseviä (estävät epätoivottuja tapahtumia)
- ohjaavia (ohjaavat toimimaan toivotulla tavalla)
- paljastavia (paljastavat epätoivottuja tapahtumia).

Ennalta ehkäiseviä kontrolleja ovat esimerkiksi ajan tasalla olevat työjärjestykset, valtuutukset, hyväksymiskäytännöt, tehtävien eriyttäminen sekä selkeät toimeksiannot. Merkittävänä valvontatoimenpiteinä voidaan mainita esimerkiksi laskujen ja muiden maksuasiakirjojen hyväksymisjärjestelmä tai tietojärjestelmien asianmukaisesti rajatut käyttäjävaltuudet ja tietojärjestelmiin rakennetut automaattiset tarkistukset.

Ohjaavia kontrolleja ovat esimerkiksi selkeät määräykset, ohjeet ja toimintaperiaatteet.

Paljastavia kontrolleja ovat esimerkiksi säännölliset kirjanpidon täsmäytykset ja raporttien seuraaminen ja tarkastustoimenpiteet. Sisäinen valvonta ei rajoitu pelkästään kontrolloiviin toimenpiteisiin, vaan valvonnassa tulee kiinnittää laajaa huomiota johtamisen, tavoitteenasettelun ja riskienhallinnan käytäntöjen laatuun sekä tuloksellista ja lainmukaista toimintatapaa edistävään ja varmistaviin menettelyihin.

Sisäisen valvonnan avulla voidaan saavuttaa kohtuullinen varmuus, ei ehdotonta varmuutta. Valvontatoimenpide voi epäonnistua inhimillisen virheen vuoksi tai se voidaan tarkoituksellisesti kiertää. Sisäisen valvonnan tavoite on kaikille sama, mutta valvontatoimenpiteet voivat vaihdella ja ne tulee suunnitella ja toteuttaa yksikön toimintaympäristö ja rakenne

huomioiden. Valvonnan kustannusten täytyy olla tasapainossa saavutettavien hyötyjen kanssa.

4.4 Tieto ja viestintä

Tiedolla ja viestinnällä varmistetaan, että toimintaperiaatteet ja sisäinen valvontajärjestelmä ovat koko henkilöstön tiedossa, käytettävissä ja omaksettavissa. Kaikkien tulee ymmärtää ja tietää, mistä sisäinen valvonta koostuu ja mikä on kunkin henkilön rooli ja vastuu osana valvontajärjestelmää.

4.5 Seurantatoimenpiteet

Seurantatoimenpiteet ovat osa sisäistä valvontajärjestelmää, jonka avulla arvioidaan sisäisen valvonnan toimivuutta ja laatua. Seurantatoimenpiteet jaetaan kahteen tasoon: Jatkuvaan seurantaan ja erillisiin arviointeihin.

Jatkuvaa seurantaa ovat esimerkiksi säännönmukaiset johtamis- ja ohjaustoimet, toimialajohdon valvonta kontrollien toimeenpanosta, vastuuhenkilön seurantatyö ja erilaiset kontrolliraporttien vertailut.

Erilliset arvioinnit suunnataan ennalta valittuihin sisäisen valvonnan kannalta tärkeisiin kohteisiin. Erilliset arvioinnit toteutetaan yleensä ulkoisen tai sisäisen tarkastuksen suorittamana riippumattomana tarkastuksena.

Toiminnan seurantaan ja raportointiin liittyvä niin sanottu controller-toiminta on osa nykyaikaista johtamista. Controller-toiminta avustaa ja tukee johtoa mm. raportoinnissa ja valvontatehtävissä.

5 Sisäisen valvonnan periaatteet osa-alueittain

5.1 Virheiden ja väärinkäytösten havaitseminen ja niistä ilmoittaminen

Silloin, kun poliisiyksikön palveluksessa oleva henkilö havaitsee yksikön taloudenhoidossa tai muussa toiminnassa epäasianmukaisia tai riskialttiita menettelytapoja, vaarallisia työyhdistelmiä, laiminlyöntejä, väärinkäytöksiä tai rikoksia, on hänen ilmoitettava niistä välittömästi esimiehelleen, jonka on saatettava asia asianomaisen poliisiyksikön päällikölle tiedoksi.

Poliisiyksiköiden päälliköt ovat velvollisia ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi sekä ilmoittamaan havaituista epäkohdista varojen ja omaisuuden hoidossa välittömästi poliisiylijohtajalle sekä Valtiontalouden tarkastusvirastolle ilmoitusvelvollisuudesta annettujen ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Ilmoitukset on saatettava tiedoksi Poliisihallituksen tarkastusjohtajalle ja hallintoyksikköön suunnittelu- ja talouspäällikölle. Taloudellisista väärinkäytöksistä ja epäkohdista tulee ilmoittaa myös Poliisihallituksen hallintoyksikön suunnittelu- ja talouspäällikölle. Asiasta tarkemmin taloussäännössä²¹.

Poliisihallituksen sisäinen tarkastus arvioi, valvoo ja tarkastaa, että tarvittaviin toimenpiteisiin on ryhdytty.

²¹ Poliisihallitus kirjanpitoyksikön taloussääntö, kpl 11. Määräys. 23.12.2019, POL-2019-43663.

5.2 Johtamisjärjestelmä osana sisäistä valvontaa

Valtuuksien, vastuiden ja tilivelvollisuuksien tulee olla selkeästi määritettyjä ja sopusoinnussa organisaation tavoitteiden kanssa siten, että päätöksenteosta vastaavat asianomaiset henkilöt. Vastuu poliisiyksiköiden taloudenhoidon laillisesta ja tarkoituksenmukaisesta toiminnasta sekä virheiden, epätarkoituksenmukaisten menettelyjen ja väärinkäytösten ehkäisemisestä ja korjaamisesta on poliisiylijohtajalla ja poliisiyksiköiden päälliköillä. Poliisin hallintorakenne löytyy poliisin intranetistä²². Poliisin hallinto- ja valvontajärjestelmä on kuvattuna Poliisihallituksen työjärjestyksessä²³ ja taloussäännössä ja poliisiyksiköiden osalta kunkin poliisiyksikön ohjesäännöissä ja työjärjestyksissä. Nämä sisältävät mm. menettelyt päätöksentekoa ja esittelyä varten.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta sisällytetään osaksi normaalien ohjaus- ja johtamisprosessien tavoitteiden asettamista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta auttavat toiminnan ohjauksessa ja hallinnassa sekä tavoitteisiin liitetyissä epävarmuustekijöissä.

Toiminnan ja talouden suunnittelussa on huomioitava sisäinen valvonta ja mahdolliset tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit olennaisimpien tavoitteiden osalta sekä esitettävä arvio riskin toteutumisen todennäköisyydestä ja merkittävyydestä sekä esitettävä ehdotus riskienhallintatoimenpiteiksi. Lopullisissa tulossuunnitelmissa sisäistä valvontaa ja riskejä käsitellään vain tiiviisti olennaisin osin.

Poliisihallituksessa vuosittain käytävien tuloskeskustelujen tulee ainakin poliisiylijohtajan ja yksiköiden päälliköiden sekä yksiköiden päälliköiden ja tehtäväalueiden esimiesten tasolla sisältää selvitys sisäisen valvonnan järjestelyistä⁶.

5.3 Talouden sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan yksityiskohtaisista vaatimuksista ja tavoitteista taloushallinnon eri toiminnoissa säädetään talousarvioasetuksen useissa pykälissä. Keskeisin talousasioiden sisäiseen valvontaan liittyvä ohjeistus löytyy taloussäännöstä. Sitä noudatetaan poliisin toiminta- ja taloussuunnitelman ja talousarvioehdotuksen valmistelussa ja laidinnassa, valtion talousarvion toimeenpanossa, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen, valtion tilinpäätöskertomuksen ja tilinpäätöskannanottojen valmistelussa, kirjanpitoyksikölle kuuluvien tehtävien hoitamisessa sekä sisäisessä valvonnassa. Taloussääntö määrittää lukuisia sisäisen valvonnan menettelyjä.

Poliisihallituksen hallintoyksikön suunnittelun ja talouden vastualueen tehtävänä on varmistaa, että kaikissa poliisiyksiköissä noudatetaan talousarviota sekä toimintaa koskevia säännöksiä ja ohjeita. Kukin poliisiyksikkö vastaa siitä, että yksikön hallinnassa olevat varat, omaisuus ja tiedot on turvattu ja poliisiyksikön kirjanpidon tiedot ovat luotettavia sekä, että laskenta-toimi tuottaa johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot. Kaikki esimiehet huolehtivat oman tehtäväalueensa osalta siitä, että taloudenhoito ja muut toiminnot tapahtuvat laillisesti ja taloudellisesti

²² Poliisin organisaatio/hallintorakenne. Poliisin intranet Sinetti. (<https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/tyokalut/esittely/Sivut/default.aspx>).

²³ Poliisihallituksen työjärjestys. Määräys. 29.04.2020, POL-2019-69544.

tarkoituksenmukaisella tavalla ja niistä saadaan oikeat ja riittävät tiedot. Esimiesten tulee yksikkönsä toiminnan järjestelyissä ja valvonnassa ottaa huomioon sisäisen valvonnan näkökohdat erityisesti huomioimalla tarkoituksenmukainen vastuun ja tehtävien jako virheiden ja väärinkäytösten estämiseksi.

5.4 Hankintojen ja sopimusten sisäinen valvonta

Poliisin hankinnoista määrätään poliisin materiaalihallinto ja hankinnat - määräyksessä²⁴. Poliisin kaluston, välineiden ja varusteiden hankinta, kehittäminen ja ylläpito toteutetaan noudattaen julkisia hankintoja koskevia säädöksiä²⁵, hyvää hankintatapaa sekä poliisin toimintaa koskevaa muuta lainsäädäntöä. Poliisin hankintoja ohjaa myös Sisäasianhallinnon hankinta-ohje²⁶ ja vuosittain julkaistava Hankintojen toteuttamismenettelyt -kirje. Poliisin hankinnoissa on lisäksi noudatettava Poliisihallituksen antamia ohjeita ja määräyksiä.

Poliisihallituksen teknologiayksikön toimitila- ja materiaalihallinnon vastuualue johtaa poliisin hankintasuunnittelua, valmisteleo materiaalitoinintaa koskevat ylimmät periaatteelliset ohjeet ja määräykset sekä valvoo niiden toteuttamista poliisihallinnossa (*uuden ohjeen suora ote: tehtävänä on poliisin toimitila- ja materiaalihallinnon sekä hankintatoimen strateginen suunnittelu, ohjaus, valvonta ja kehittäminen sekä poliisihallinnon valtakunnallisten materiaali- ja toimitilahankintojen koordinointi ja ohjaus*). Poliisihallitus ja sen alaiset poliisiyksiköt päättävät toimivaltuutensa rajoissa hankinnoista ottaen huomioon keskitetyt sopimukset ja hallinnonalakohtaiset määräykset.

Sopimusten valvonta liittyy sopimuksen laatimiseen, täytäntöönpanoon ja noudattamiseen. Sopimuksia voivat laatia tahot, joilla on työjärjestyksen mukaan tähän oikeus. Sopimusten täytäntöönpanoa ja niiden noudattamista tulee valvoa. Sopimuskumppanien osalta on otettava huomioon erilaisia riskejä, myös esim. tietojen ja tietoaineistojen käsittelyyn liittyen.

Hallinnonalalla on käytössä Acta-sopimustenhallintajärjestelmä, jossa hoidetaan hankintaprosessin asioiden ja asiakirjojen käsittely. Tältä pohjalta Actaan muodostuu sopimusrekisteri ja -arkisto.

5.5 Omaisuuden sisäinen valvonta

Poliisin hallinnassa olevaa omaisuutta voidaan käyttää vain virkatehtävien hoitamiseen ja sitä on hoidettava taloudellisesti ja tuottavasti. Poliisiyksiköt vastaavat hallinnassaan olevasta omaisuudesta. Omaisuuden kunnossapidosta on huolehdittava siten, että omaisuuden käytettävyyys ei vaarannu, omaisuuden arvo säilyy ja eivätkä kunnossapitokustannukset nouse kohtuuttomiksi.

²⁴ Poliisin materiaalihallinto ja hankinnat. Määräys. 21.3.2019, POL-2018-14824.

²⁵ Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (29.12.2016/1397),

Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (29.12.2011/1531); kaikki muutoksineen.

²⁶ Sisäministeriön julkaisut.-Sisäasiainhallinnon hankintaohje 3/2018.

Varastoihin ja vaihto-omaisuuteen, käyttöomaisuuteen ja irtaimiston hallintaan liittyvien asioiden tarkempi ohjeistus on taloussäännössä²⁷. Ajoneuvojen käytöstä ja hallinnoinnista ohjeistetaan erillisessä ohjeessa²⁸.

5.6 Hankkeiden sisäinen valvonta

Hankkeiden hallinnassa on keskeistä huolehtia hankkeen rahoituksen ja resurssien tarkoituksenmukaisesta käytöstä sekä siitä, että hankkeen toteutuksessa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja muuta ohjeistusta. Hankkeet, joiden arvo on vähintään 60 000 euroa ja jotka ovat investointi- tai kehityshankkeita, on otettava poliisiyksikön riskienhallintakäytäntöjen mukaisen riskienhallinnan piiriin. Riskienhallinta on aloitettava jo hanketta suunniteltaessa, ja hankkeen riskiarvio on osa hanke-esitystä. Lisäksi valvonnassa on otettava huomioon mm. sidosryhmiin liittyvät riskit.²⁹

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikköön sijoitettu yksikkörajat ylittävä kehittämishankkeiden prosessi käsittelee poliisin kehittämishankkeiden yhteensovittamista ja käynnistämistä, hankemenettelyn ohjausta ja kehittämistä sekä hankkeiden toteutumisen seuranta Poliisihallituksen hallintoyksikkö arvioi kehittämishankerahoituksen tason osana poliisin kokonaisrahoitusta ja tulosoajausprosessia. Poliisihallituksen yksiköiden päälliköt, hankkeen vastuhenkilöt ja hanketta ohjaavat ohjausryhmät vastaavat hankkeisiin osoitettujen resurssien tarkoituksenmukaisesta käytöstä sekä siitä, että hankkeen toteutuksessa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja muuta ohjeistusta. Hankemenettelyä ohjaa hankeohjeistus³⁰.

Uudessa ohjeessa mm.: Kehittämishankkeet, jotka sisältävät ICT- tai muuta tietojärjestelmäkehittämistä organisoidaan siten, että hankkeen tekninen kokonaisuus projektoidaan POL IT -keskukseen tekniseen projektiin. Lisäksi hanketoimintaa riskienhallinnan näkökulmasta ohjataan mm. riskienhallintapolitiikassa sekä organisaatioturvallisuutta koskevassa määräyksessä.

5.7 Henkilöstöasioiden sisäinen valvonta

Työnantajan ja virkamiehen vastuista sekä virkasuhteen ehdoista säädetään valtion virkamieslain lisäksi monessa muussa työelämää koskevassa normissa, kuten työaikalaisissa (872/2019) ja vuosilomalaisissa (162/2005). Useissa normeissa on kuitenkin annettu työmarkkinajärjestöille toimivalta sopia asiasta toisin virkaehtosopimuksella.

Valtion virkamiesten palvelussuhteen ehdot määräytyvät ensisijaisesti valtion työmarkkinalaitoksen ja keskusjärjestöjen välillä solmittujen virkaehtosopimusten pohjalta³¹. Näitä sopimuksia on tarkennettu ja täydennetty poliisihallintoa koskevilla tarkentavilla virkaehtosopimuksilla³². Poliisin ja Poliisihallituksen palkkausjärjestelmästä on solmittu erilliset tarkentavat virkaehtosopimukset. Virkaehtosopimusten tulkintatoimivalta on

²⁷ Poliisihallitus kirjanpitoyksikön taloussääntö, kpl 7.13-7.15 ja kpl 9. Määräys 23.12.2019, POL-2019-43663.

²⁸ Poliisijoneuvojen hankinta, kunnossapito ja käyttö. Määräys. 16.6.2018, POL-2018-4429.

²⁹ Poliisin riskienhallinta. Määräys 12.11.2019, POL-2019-598.

³⁰ Hankemuotoinen kehittäminen Poliisissa. Ohje. 11.2.2019, POL-2018-54442.

³¹ Valtiovarainministeriö. Virka ja työehdot. (http://www.vm.fi/vm/fi/12_Valtio_tyonantajana/05_Virka_ja_tyoehdot/index.jsp).

³² Poliisitoiminnan tarkentavat virkaehtosopimukset. (<https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/henkilosto/palkkaus/Sivut/tarkentavat-virkaehtosopimukset.aspx>).

neuvotteluviranomaisella: virkaehtosopimusten kohdalla valtion työmarkkinalaitoksella ja tarkentavien virkaehtosopimusten kohdalla Poliisihallituksella.

Valtion rekrytointi on avointa ja tehtäviin valitaan niihin ansioitunein henkilö. Valtion virkamiesten kelpoisuusvaatimukset säädetään Suomen perustuslaissa ja valtion virkamieslaissa. Lisäksi poliisihallinnon tiettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään poliisin hallinnosta annetulla lailla. Rekrytointimenettelyä ohjaa valtion työmarkkinalaitoksen rekrytointiohjeistus³³.

Virkamatkoilla tulee olla selvä viranhoitoon liittyvä tavoite. Matkustamiseen liittyvistä asioista ohjeistetaan Poliisin matkustusohjeessa³⁴, joka täydentää valtion matkustussääntöä³⁵ ja kirjanpitoyksikön taloussääntöä.

Kirjanpitoyksikön palkanlaskenta, palkanmaksu ja palkkakirjanpito hoidetaan palvelusopimuksen perusteella Palvelukeskuksessa, kuten myös monet muut virkamiehen palvelussuhteeseen liittyvät teknisuonteiset asiat, kuten vuosilomakirjanpito. Työnantaja kuitenkin vastaa muun muassa palkan maksun oikeellisuudesta ja vuosilomien antamisesta, ja siten poliisiyksiköillä on kuitenkin palkanmaksuun liittyviä ilmoitus- ja tarkastusvastuita. Näihin liittyvistä asioista ohjeistetaan taloussäännössä³⁶.

Työturvallisuuslain (738/2002) mukaan työnantajalla on velvollisuus huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Poliisin työsuojeluun liittyvistä asioista tarkemmin Poliisin työsuojelun toimintaohjelmassa³⁷ ja poliisiyksiköiden omissa työsuojeluohjelmissa. Työterveysasioita ohjaavat Poliisihallituksen määräys³⁸ ja poliisin valtakunnallinen työterveyshuollon toimintasuunnitelma³⁹ sekä poliisiyksiköiden omat toimintasuunnitelmat.

Työajanseurannan tulee kattaa koko henkilöstö⁴⁰.

5.8 Organisaatioturvallisuuden valvonta

Poliisin organisaatioturvallisuus -määräyksessä⁴¹ määritetään poliisin organisaatioturvallisuus sekä sen hallintajärjestelmä ja toteuttaminen poliisissa. Poliisin organisaatioturvallisuuden painopisteosa-alueita ovat organisaatioturvallisuuden johtaminen, henkilöturvallisuus, henkilöstöturvallisuus, fyysinen turvallisuus, tietoturvallisuus sekä valmiussuunnittelu ja varautuminen. Organisaatioturvallisuustoiminnassa painottuu ennaltaehkäisevyys. Organisaatioturvallisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen ovat keskeisiä poliisin ydintoimintoja ja -tavoitteita varmistavia ja mahdollistavia tekijöitä.

Poliisin organisaatioturvallisuuden päämääränä on toimintaympäristö, jossa poliisi voi suorittaa tehtäviään turvallisesti ja häiriöttömästi. Päämäärän

³³ Valtiovarainministeriö. Ohje virantäytössä noudatettavista periaatteista. 30.4.2019, VM/2643/00.00.00/2018.

³⁴ Poliisin matkustusohje. Ohje. 28.12.2018, POL-2017-35321.

³⁵ Valtiovarainministeriö. Valtion matkustussääntö 2019.

³⁶ Poliisihallitus kirjanpitoyksikön taloussääntö, kpl 5.9. Määräys. 23.12.2019, POL-2019-43663.

³⁷ Poliisin työsuojelun toimintaohjelma 2018-2021 (<https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/henkilosto/thts/Sivut/tyosuojelu.aspx>).

³⁸ Poliisin työterveyshuolto. Määräys. 16.11.2018, POL-2018-41082.

³⁹ Poliisin työterveyshuollon valtakunnallinen toimintasuunnitelma 2019-2024 (<https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/henkilosto/thts/Sivut/tyoterveyshuolto.aspx>).

⁴⁰ Poliisin työajan seuranta ja kohdentaminen (<https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/henkilosto/palvelussuhde/Sivut/tyo aika.aspx>).

⁴¹ Poliisin organisaatioturvallisuus. Määräys. 20.6.2017; POL-2016-18354.

saavuttamiseksi poliisi varmistaa organisaatioonsa kohdistuvien turvallisuusvaatimusten toteutumisen, ennaltaehkäisee ja torjuu erilaisia turvallisuusriskejä sekä varautuu toimimaan monimuotoisessa ja muuttuvassa turvallisuusympäristössä. Poliisi tavoittelee järjestelmällisesti toteutettavan organisaatioturvallisuuden hallinnan keinoin asiantilaa, jossa poliisin henkilöstöön, tehtäviin, asiakkaisiin, tietoihin, omaisuuteen ja toimintaympäristöön kohdistuvat uhat eivät missään olosuhteissa aiheuta merkittävää riskiä poliisin tehokkaalle toiminnalle.

Poliisin turvallisuusraportoinnin tarkoituksena on ylläpitää organisaatioturvallisuuden tilannekuvaa, seurata turvallisuustyön vaikuttavuutta ja löytää mahdollisia kehityskohteita. Raporttien perusteella tehtävien arviointien, analyysien ja pitkäaikaisseurannan avulla turvallisuustyön resursseja pyritään kohdentamaan poliisin toiminnan ja turvallisuuden kannalta olennaisiin kohteisiin.

Poliisin organisaatio- ja tietoturvallisuuden ylläpito ja valvonta sekä poikkeamatilanteiden käsittely liittyvät osaltaan poliisin laillisuusvalvontaan. Väärinkäytös- ja rikkomustapaukset saatetaan poliisiyksikön oikeusyksikön arvioitavaksi ja niihin puututaan asianmukaisesti lainsäädännön sekä poliisissa ja poliisiyksikössä annettujen määräysten ja ohjeistusten mukaisesti. Käsittelyssä tulee ottaa huomioon poliisirikosten esitutunnasta annettu ohjeistus ja mahdolliset poliisirikosepäilyt tulee saattaa asianmukaisella tavalla toimivaltaisen viranomaisen ratkaistavaksi.

Poliisiyksikön esimiestehtävissä toimivien tulee suorittaa osana muuta valvontaansa tarpeellisia organisaatio- ja tietoturvallisuuden valvontatoimenpiteitä sekä raportoida niistä ja niiden tuloksista asianmukaisesti poliisiyksikön turvallisuuspäällikölle tai tietoturvavastaavalle sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Valvontatoimenpiteillä tässä tarkoitetaan organisaatio- ja tietoturvallisuudesta annettujen ohjausasiakirjojen ja muun ohjauksen noudattamisen valvontaa.

Merkittävät poikkeamatilanteet käsitellään poliisiyksikön päällikön tarveharkinnan perusteella poliisiyksikön johtoryhmässä tai vastaavassa elimessä, jossa voidaan tehdä päätöksiä poikkeaman vaatimista toimenpiteistä. Poikkeamien käsittelystä syntynyt dokumentaatio tulee arkistoida asianmukaisesti mahdollista myöhempää tarkastelua varten. Poikkeamatilanteita koskevat hallinnolliset päätökset tehdään lähtökohtaisesti poliisiyksikön ohjesäännössä tai työjärjestyksessä määritellyllä tavalla. Havaittuihin poikkeamatilanteisiin liittyvistä käytännön toimenpiteistä päättävät tehtävänkuvansa ja vastuualueensa mukaisesti tähän oikeutetut henkilöt. Poliisiyksikön organisaatio- ja tietoturvallisuutta kehitetään poikkeamatilanteista saatujen havaintojen ja kokemusten perusteella.

Tietoturvallisuuden ja tietosuojaan sisäinen valvonta

Tietoturvallisuus ja tietosuoja ovat yksi organisaatioturvallisuuden osa-alue, joita ohjataan omana toimintonaan eri vastuualueen kautta. Poliisin tietosuojaan ja tietoturvallisuuden valvontaa ohjataan, seurataan ja yhteen sovitetaan Poliisihallituksen esikunnassa poliisin tietoturvapäällikön johdolla. Poliisin tietoturva- ja tietosuojapolitiikka⁴² on poliisin ylimmän johdon

⁴² Poliisin tietoturva- ja tietosuojapolitiikka. 14.11.2017. POL-2017-27422.

linjaus, jossa määritellään tietoturvallisuuden ja tietosuojan tavoitteet, periaatteet, vastuut ja toteutuskeinot poliisissa. Tietoturva- ja tietosuojapolitiikkaa tarkennetaan erillisissä määräyksissä ja ohjeissa⁴³.

Poliisiyksikön johto vastaa paikallisesti tai aluevastuunsa tietoturvallisuuden ja tietosuojan toteutumisesta, tietoturva ja tietosuojatietoisuudesta ja asenteiden kehittämistä ohjeistuksella, koulutuksella, viestinnällä, valvonnalla, tarkastuksilla ja omalla esimerkillään ja riittävien resurssien turvaamisella. *Yksikön johto vastaa myös siitä, että tietoturvanäkökohdat otetaan huomioon toimintoja ulkoistettaessa ja hankittaessa laitteita tai palveluja ulkopuolisilta.*

Poliisihallinnon tietoturva- ja tietosuojatoiminta on johdettua ja kuhunkin poliisiyksikköön on siksi nimetty tietoturvavastaava sekä tietosuojan vastuhenkilö. Tietoturvavastaavan *tehtävänä on yksikkönsä tasolla tai sen aluevastaun puitteissa kehittää ja ylläpitää tietoturvallisuutta, tietoturvatoimintaa, tietoturvallisuuden tilannekuvaa sekä tietoturvallisten käytäntöjen ja asenteiden omaksumista. Heidän työtään tukemaan on asetettu paikallisia tai alueellisia tietoturvaryhmiä.*

Salassa pidettävän tietoaineiston käsittelyssä on noudatettava erityistä huolellisuutta. Tätä koskevat velvoitteet sisältyvät lakiin viranomaisen toiminnan julkisuudesta⁴⁴ ja valtioneuvoston asetukseen tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa⁴⁵. Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ja muiden henkilöiden salassapitorikoksesta ja rikkomuksesta säädetään rikoslaisissa. Poliisihallinnossa noudatettavista periaatteista salassa pidettävän tietoaineiston käsittelyssä säädetään asiasta annetussa määräyksessä.⁴⁶

5.9 Tietohallinnon sisäinen valvonta

Poliisin kustannustehokas ja yhteiseen tietojärjestelmäarkkitehtuuriin perustuva tietohallinto edellyttää keskitettyä ohjausta. Ohjaus voi kohdistua tietoteknisiin järjestelmiin, resursseihin tai toimintatapoihin. Poliisihallituksen resurssiyksikkö vastaa poliisin tietohallintoon liittyvästä strategisesta suunnittelusta ja tulosohjauksesta sekä ratkaisee poliisin tietohallintoa koskevat asiat. Poliisihallituksen esikunnan rekisterinpidon vastuualue vastaa henkilötietojen käsittelyn ja hyvän tiedonkäsitteilytavan ohjaamisesta, kehittamisestä ja seuraamisesta poliisissa. Tarkemmin tietohallinnon määräyksissä⁴⁷.

6 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Kirjanpitoyksikön tilinpäätökseen kuuluvan toimintakertomuksen tulee sisältää arviointi sisäisen valvonnan ja siihen sisältyvän riskienhallinnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä sekä sen perusteella laadittu lausuma

⁴³ mm. Poliisin tietojärjestelmien tietoturvavaatimukset. Ohje. 31.10.2019, POL-2019-63817.

⁴⁴ Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621).

⁴⁵ Valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa (1.7.2010/681).

⁴⁶ Poliisin salassa pidettävien tietoaineistojen käsittely. Määräys. 3.1.2019, POL-2018-58492.

⁴⁷ Digitaalinen turvallisuus poliisissa. Ohje. 18.1.2019. POL-2018-47375.

Tietojärjestelmien käyttöönotto ja elinkaaren hallinta poliisissa. Ohje. 18.12.2019. POL-2019-75244.

sisäisen valvonnan tilasta ja olennaisimmista kehittämistarpeista (sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma).⁴⁸

Poliisiylijohtaja antaa koko kirjanpitoyksikön osalta toimintakertomukseen sisältyvän sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuman.

Arvioinnin käytännön toteuttaminen voidaan tehdä eri tavoilla. Valtioneuvoston asettama sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta ja sen sisäisen tarkastuksen jaosto ovat valmistelleet sisäisen valvonnan arviointikehikon ja siihen liittyvän ohjeen hyödynnettäväksi virastojen sisäisen valvonnan arvioinnissa. Valtiovarain controller-toiminto suosittelee valtion talousarviosta annetun lain 24 f §:n nojalla, että valtion virastot hyödyntävät neuvottelukunnan ja sen jaoston laatimaan aineistoa.⁴⁹

Poliisin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan arvioinnissa hyödynnetään poliisin sisäisen tarkastuksen, laillisuusvalvonnan sekä ulkoisten tarkastajien ja valvojen tekemiä havaintoja, valtiovarainministeriön arviointikehikon pohjalta laadittua sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johdon itsearviointikyselyn vastausaineistoa sekä poliisiyksiköiden riskienhallintatyöryhmien tuloksia.

Poliisiylijohtaja

Seppo Kolehmainen

Poliisijohtaja

Tomi Vuori

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 27.05.2020 klo 13:26. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Liitteet
Jakelu

Sisäistä valvontaa ohjaavat normit
Poliisin yksiköt
- Oikeusyksiköt
- Sisäisen tarkastuksen yhdyshenkilöt
Poliisihallituksen yksiköt

Tiedoksi

Sisäministeriö
- Sisäisen tarkastuksen yksikkö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Ahvenanmaan poliisiviranomainen
Sinetti-ohjekirjasto/Esikunta

⁴⁸ Talousarvioasetus (11.12.1992/1243) 65 §.

⁴⁹ <https://vm.fi/sisaisen-valvonnan-arviointi>